

УДК 636.2.083.312:612.8

Поведінка корів і телят при різних способах утримання

Н.М. Гордійчук¹, Л.М. Гордійчук¹, І.Ю. Саламаха²
lagordiychuk@gmail.com

¹Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
вул. Пекарська, 50, м. Львів, 79010, Україна;

²Львівський національний аграрний університет,
вул. Володимира Великого, 1, Дубляни, Львівська обл., 80381, Україна

У статті вивчено особливості поведінки корів і телят української червоно-рябої молочної породи в умовах прив'язного і безприв'язного утримання. Встановлено, що утримання корів без прив'язі в боксах зробило позитивний вплив на перебіг отелень і загальний стан організму. Стадія виведення плода у дослідних корів порівняно з контрольними аналогами була порівняно короткою і в середньому становила 33,1 хв., а послід у корів відокремлювався на 33,4 хв. скоріше.

Корови з контрольної групи порівняно з дослідними ровесницями після отелення на відпочинок стоячи і лежачи витрачали більше часу відповідно – на 25,4 хв., та 12,1 хв. При клітковому утриманні телят (контрольна група) в першу добу на відпочинок лежачи було витрачено 1293,2 хв., або 89,9% загального часу доби, на 3, 6 і 9-й день відповідно 1259,4; 1221,0 і 1178,9 хв., або 87,5; 84,8 і 81,9% загального часу доби. Їх ровесники з дослідної групи витрачали значно менше часу на відпочинок лежачи: в перший день – на 10,8%, третій – на 14,3, шостий на – 25,8 і на дев'ятий день на 38,0%.

Телята дослідної групи ссали корову 10 – 12 разів на добу і витрачали на це в 5 – 10 разів більше часу в порівнянні з телятами контрольної групи, яким випоювали молозиво і молоко із соскових поїлок три рази на день.

Присутність матері і можливість довільного смоктання стимулювали рухову активність телят дослідної групи і частково скорочували час їхнього відпочинку лежачи.

Ключові слова: поведінка, корови, телята, молозиво, рефлекс, утримання, поведінкові акти, відпочинок, споживання, корм, вода.

Поведение коров и телят при различных способах содержания

Н.Н. Гордийчук¹, Л.Н. Гордийчук¹, И.Ю. Саламаха²
lagordiychuk@gmail.com

¹Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого,
ул. Пекарская, 50, г. Львов, 79010, Украина;

²Львовский национальный аграрный университет,
ул. Владимира Великого, 1, г. Дубляны, Львовская обл., 80381, Украина

В статье изучены особенности поведения коров и телят украинской красно-пестрой молочной породы в условиях привязного и беспривязного содержания. Установлено, что содержание коров без привязи в боксах оказало положительное влияние на течение отелов и общее состояние организма, а именно: позволило животным принимать такое положение в пространстве, которое облегчало течение всех стадий родового процесса. Стадия выведения плода в опытной группе коров по сравнению с контрольными аналогами была сравнительно короткой и в среднем составила 33,1 мин., а послед у коров отделялся на 33,4 мин быстрее. Коровы из контрольной группы в сравнении с опытными сверстниками после отела на отдых стоя тратили больше времени на 25,4 мин и лежа – на 12,1 мин.

При клеточном содержании телят (контрольная группа) в первые сутки на отдых лежа было потрачено 1293,2 мин, или 89,9% общего времени суток, на 3, 6 и 9-й день соответственно 1259,4; 1221,0 и 1178,9 мин, или 87,5; 84,8 и 81,9%

Citation:

Gordiychuk, N.M., Gordiychuk, L.M., Salamakha, I.J. (2016). Behaviour of cows and calves at different ways maintenance. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*, 18, 2(67), 57–60.

общего времени суток. Их сверстники из опытной группы тратили значительно меньше времени на отдых лежа: в первый день – на 10,8%, третий – на 14,3, шестой – на 25,8 и на девятый день – на 38,0%.

Телята опытной группы сосали корову 10 – 12 раз в сутки и тратили на это в 5 – 10 раз больше времени по сравнению с телятами контрольной группы, которым выпаивали молозиво и молоко из сосковых пошлок три раза в день.

Присутствие матери и возможность произвольного сосания стимулировали двигательную активность телят опытной группы и частично сокращали время их отдыха лежа.

Ключевые слова: поведение, коровы, телята, молозиво, рефлекс, содержание, поведенческие акты, отдых, потребление, корм, вода.

Behaviour of cows and calves at different ways maintenance

N.M. Gordiychuk¹, L.M. Gordiychuk¹, I.J. Salamakha²
lagordiychuk@gmail.com

¹Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyi,
Pekarska Str., 50, Lviv, 79010, Ukraine;

²Lviv National Agrarian University,
Volodymyr Velykyi Str., 1, Dubliany, Lviv, 80381, Ukraine

The paper studied the behavior of cows and calves Ukrainian red-spotted milk breed in terms attachable loose and maintenance. Established that cows without a leash in the pits had a positive impact on the calving and overall health. Stage removing the fetus in experimental cows compared with control counterparts were relatively short and averaged 33.1 min., and droppings from cows separated at 33.4 min. more.

Cows in the control group compared with research peers after calving on holiday standing and lying down spending more time accordingly – 25.4 min. and 12.1 min.

When cage dependent calves (control group) in the first day on vacation was spent lying 1293.2 min., Or 89.9% of the time of day, at 3, 6 and 9 days respectively 1259.4; 1221.0 and 1178.9 min. Or 87.5; 84.8 and 81.9% of the time of day. Their peers from the experimental group were spending less time on vacation lying: the first day of 10.8%, the third – at 14.3, 25.8 and sixth on the ninth day – at 38.0%. Calves research group may milk cow 10 – 12 times a day and spend this 5–10 times longer compared to a control group calves which water colostrum and milk of nipples drinkers three times a day.

The presence of the mother and the possibility of arbitrary sucking stimulated locomotor activity calves research groups and partially reduced their leisure time lying down.

In the course of time and motion observations of animal behavior found that cows without a leash in the pits had a positive impact on the calving and overall health. Stage removing the fetus in experimental cows compared with control counterparts were relatively short and averaged 33.1 min., which is 9.8 minutes. faster, and droppings from cows separated at 33.4 min. more. Cows in the control group compared with research peers after calving on holiday standing and lying down spending more time accordingly – 25.4 min. and 12.1 min.

By way of keeping calves tethered spent on average 86.03% of the time of day to rest lying on a sucking nipples drinkers – 0.7%, standing – 11.07% and 2.23% of the time of day drinking water whereas for loose-boxed way of keeping calves during the day to rest lying spent 63.80% of the time of day, sucking on – 5.53%, to walking – 12.98%, the rest standing – 16.58% and consumption of water – 1.50% of the time of day. Prospects for further research. In the future, will be studied the growth and development of experimental animals, behavioral responses in cows tethered Loose and maintenance of various front feed and rest in the barn.

Keywords: behavior, cows, calves, colostrum, reflex, maintenance, behavioral acts, recreation, consumer goods, food, water.

Вступ

Одним із важливих критеріїв оцінки діючих і розробки нових технологій виробництва молока є поведінка тварин, як реакція на зовнішні подразники відповідно до умов утримання і догляду. Поведінка слугує критерієм комфортності середовища, яка свідчить про забезпечення їх біологічних потреб (Bondar, 1989; Zubets et al., 1996).

Етологічні дослідження дозволяють встановити джерела негативного впливу на тварин і внести певні корективи в технологію їх утримання, що забезпечують спрямовану реалізацію генетичного потенціалу худоби (Tskhvitava and Pidpala, 2007; Shkurko and Tskhvitakha, 2011).

Метою дослідження було вивчення особливостей поведінки корів і телят української червоно-рябої молочної породи в умовах прив'язного і безприв'язного утримання для оцінки їх реакції на умови середовища.

Матеріал і методи досліджень

Дослідження проводили в ПП «Степан Мельничук» Коломийського району Івано-Франківської області на тваринах української червоно-рябої молочної породи шляхом цілодобового хронометражного візуального спостереження протягом декади.

Для проведення експерименту з виявлення поведінкових реакцій нами були взяті дві групи корів – контрольна (утримання на прив'язі) і дослідна (утримання в боксах без прив'язі) по чотири голови в кожній та їх нащадками з кожної групи.

Всі матеріали хронометражних спостережень опрацьовано методами варіаційної статистики за Г.Ф. Лакінім (Lakin, 1990).

Результати та їх обговорення

Встановлено, що різні способи утримання корів мали істотний вплив як на елементи поведінки тва-

рин, так і на перебіг отелень. За витратами часу на відпочинок стоячи, лежачи, споживання корму і води між контрольною і дослідною групою до отелення істотних відмінностей не виявлено. Однак утримання корів без прив'язі в боксах зробило позитивний вплив на перебіг отелень і загальний стан організму, а саме: дозволило тваринам приймати таке положення в просторі, яке полегшувало перебіг всіх стадій родового процесу. Більшість тварин виявляли активний рух: круговий в ліву і праву сторони, прямолінійний вперед і назад. У лежачому положенні тварини клали

голову на бік, скручувались або витягувалися, відкинувши і піднявши голову по осі хребта, тихо протяжно мукали. Різні положення тіла супроводжувалися схватками і переймами, спочатку короткими (5 – 6 с), а потім більш тривалими – до 3 – 4 хв. Стадія виведення плода у дослідних корів порівняно з контрольними аналогами була порівняно короткою і в середньому становила 33,1 хв., а послід у корів відокремлювався на 33,4 хв. скоріше. Результати експерименту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Витрати часу на основні поведінкові реакції корів підослідних груп, хв., (M ± m, n = 4)

Елемент добової поведінки	Групи тварин			
	контрольна		дослідна	
	до отелення	після отелення	до отелення	після отелення
Відпочинок: стоячи лежачи	14,5 ± 1,69	126,8 ± 2,65	16,6 ± 1,63	101,4 ± 2,12
	28,3 ± 2,54	51,4 ± 3,08	28,0 ± 1,27	39,3 ± 2,26
Ходьба	30,1 ± 1,68	–	31,1 ± 1,83	10,0 ± 1,55
Споживання: корму води	10,4 ± 1,97	22,4 ± 2,40	10,5 ± 1,69	20,5 ± 2,02
	9,6 ± 2,10	16,6 ± 1,41	9,9 ± 1,37	12,4 ± 1,69
Виділення: плоду посліду	42,9 ± 2,6	–	33,1 ± 1,83	–
	–	215,7 ± 5,64	–	182,3 ± 5,22

Корови з контрольної групи порівняно з дослідними ровесницями після отелення на відпочинок стоячи і лежачи витрачали більше часу відповідно – на 25,4 хв., та 12,1 хв. Загальні витрати часу на поведінкові реакції до і після отелення дослідної групи корів становили 495,1 хв., що на 73,6 хв. менше, ніж у їх контрольних аналогів. Після народження теляти корови підослідних груп швидко заспокоювалися.

Таким чином, при отеленні в боксах без прив'язі корови вільно можуть приймати положення, що забезпечує швидкі роди.

Результати вивчення поведінки телят 1, 3, 6 і 9-денному віці при різних способах утримання наведені в таблиці 2. Дослідження показали, що в перший день життя, як і в наступні, телята більшу частину часу доби лежали. При клітковому утриманні телят (контрольна група) в першу добу на відпочинок лежачи було витрачено 1293,2 хв., або 89,9% загального часу доби, на 3, 6 і 9-й день відповідно 1259,4; 1221,0 і 1178,9 хв., або 87,5; 84,8 і 81,9% загального часу доби. Їх ровесники з дослідної групи витрачали значно менше часу на відпочинок лежачи: в перший день на 10,8%, третій на 14,3, шостий на 25,8 і на дев'ятий день на 38,0%. Присутність матері і можливість довільного смоктання стимулювали рухову активність телят і частково скорочували час їхнього відпочинку лежачи. Середня тривалість відпочинку стоячи у телят з дослідної групи за перший день життя склала 120,4 хв., або 8,4% загального часу доби. На 9-й день цей час різко зріс на 280,9 хв. і становив 401,3 хв. або 27,8 % загального часу доби, а у тварин контрольної групи на тривалість відпочинку стоячи витрачено на

189 хв. менше.

Ходьба є проявом максимальної життєвої активності тварини в ранньому віці. У телят контрольної групи такої можливості не було, а їх аналоги з дослідної групи вже в перший день на ходьбу витрачали 116,2 хв., або 8,1% загального часу доби, а до 9-го дня до 276,2 хв., або до 19,2% загального часу доби. Телята дослідної групи ссали корову 10–12 разів на добу і витрачали на це в 5–10 разів більше часу в порівнянні з телятами, яким випоювали молозиво і молоко із соскових поїлок три рази на день (контрольна група).

Виявлено, що при спільному утриманні корів з телятами між ними з першого дня встановлювались контакти шляхом певних, різних за тоном і тривалістю, виданих ними звуків. Під час споживання корму, води, корови видавали короткі, вібруючі звуки і телята підходили до годівниці або поїлки, разом з матір'ю опускали в них голову і пробували споживати корм або воду.

Отже, при спільному утриманні телят з матерями в боксах протягом 10 діб молодняк швидше привчався до рослинних кормів і краще поїдав їх.

Таким чином, результати наших досліджень показують, що при безприв'язному утриманні корови і телята віддають перевагу відпочинку в боксах, щоб їм не заважали відпочивати інші тварини. Тому для комфорту тварин слід дотримуватись усіх технологічних параметрів з урахуванням біологічних особливостей худоби, що сприятиме їх здоров'ю та продуктивності.

Таблиця 2

Витрати часу на основні поведінкові реакції телят піддослідних груп, (M±m, n=4)

Групи тварин	Елемент добової поведінки	День							
		перший		третій		шостий		дев'ятий	
		тривалість, хв.	у % до доби	тривалість, хв.	у % до доби	тривалість, хв.	у % до доби	тривалість, хв.	у % до доби
Контрольна	Відпочинок: лежачи	1293,2 ± 59,12	89,9	1259,4 ± 58,72	87,5	1221,0 ± 60,12	84,8	1178,9 ± 50,24	81,9
	стоячи	120,8 ± 8,46	8,4	135,6 ± 7,62	9,4	170,5 ± 8,22	11,8	212,3 ± 7,72	14,7
	Ссання із соскової поїлки	11,5 ± 2,82	0,8	10,2 ± 1,98	0,7	10,2 ± 2,04	0,7	8,5 ± 1,99	0,6
	Споживання води	14,5 ± 4,23	1,0	34,8 ± 5,09	2,4	38,3 ± 4,64	2,7	40,3 ± 5,21	2,8
		1440	100	1440	100	1440	100	1440	100
Дослідна	Відпочинок: лежачи	1138,9 ± 62,14	79,1	1054,0 ± 59,02	73,2	849,1 ± 66,13	59,0	632,1 ± 25,81	43,9
	стоячи	120,4 ± 9,02	8,4	145,7 ± 8,64	10,1	289,4 ± 7,04	20,0	413,3 ± 18,14	27,8
	Ходьба	116,2 ± 11,34	8,1	152,3 ± 9,02	10,6	201,3 ± 6,24	14,0	270,2 ± 9,11	19,2
	Ссання	64,5 ± 6,91	4,4	79,5 ± 7,11	5,5	85,0 ± 5,97	5,9	90,1 ± 6,13	6,3
	Споживання води	–	–	8,5 ± 2,04	0,6	15,2 ± 3,11	1,1	34,3 ± 4,32	2,8
			1440	100	1440	100	1440	100	1440

Висновки

Під час проведення хронометражних спостережень за поведінкою тварин встановлено, що утримання корів без прив'язі в боксах зробило позитивний вплив на перебіг отелень і загальний стан організму. Стадія виведення плода у дослідних корів порівняно з контрольними аналогами була на 9,8 хв. коротшою, а послід у корів відокремлювався на 33,4 хв. скоріше. Корови з контрольної групи порівняно з дослідними ровесницями після отелення на відпочинок стоячи і лежачи витрачали відповідно – на 25,4 хв., та 12,1 хв. більше часу.

За прив'язного способу утримання телята витрачали в середньому 86,03% загального часу доби на відпочинок лежачи, на ссання із соскової поїлки – 0,7%, стояння – 11,07% і 2,23% часу доби пили воду, тоді як за безприв'язно-боксового способу утримання телята протягом доби на відпочинок лежачи витрачали 63,80%, на ссання – 5,53%, на ходьбу – 12,98%, на відпочинок стоячи – 16,58% і на споживання води – 1,50% загального часу доби.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому буде вивчено ріст і розвиток піддослідних тварин, поведінкові реакції у корів прив'язного і без-

прив'язного утримання з різним фронтом годівлі та відпочинку у корівнику.

Бібліографічні посилання

- Bondar, A.A. (1989). Uchet povedencheskih reaktsiy pri razrabotke tehnologiy soderzhaniya skota. Zootehniya. 10, 51–56 (in Russian).
- Zubets, M.V., Tokarev, N.F., Vinnichuk, D.T. (1996). Etologiya krupnogo rogatogo skota. K.: Agrarna nauka (in Russian).
- Lakin, G.F. (1990). Biometriya: ucheb. posob. dlya biol. spets. vuzov. – 4-e izd., pererab. i dop. M.: Vyssh. shk (in Russian).
- Shkurko, T.P. Tskhvitakha, O.K. (2011). Povedinka koriv ukraïnskoi chervono-riaboi molochnoi porody za riznykh sposobiv utrymannia. Rozvedennia i henetyka tvaryn, 45, 316–325 (in Ukrainian).
- Tskhvitava, O.K., Pidpala, T.V. (2007). Osoblyvosti povedinky teliat ukraïnskoi chervonoï molochnoi porody v molozyvnyi period. Visnyk Sumskoho NAU. 12, 73–75 (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 5.09.2016